

O‘YINLAR ORQALI BOLALARNING MUSTAQIL FIKRLASH QOBILIYATIGA TA’SIRI ULARNI RAG‘BATLANTIRISH USULLARI

Abidjonova Mushtariybonu Qobiljon qizi

Toshkent Kimyo Xalqaro Universitet Magistranti, Olmazor tumani 432-DMTT

Tarbiyachisi

mushtariyabidjonova06@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada bolalarning mustaqil fikrlash qobiliyatiga o‘yinlarning ta’siri va ularni rag‘batlantirish usullari tahlil qilinadi. O‘yin jarayoni bolalarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish, mantiqiy tahlil qilish ko‘nikmalarini shakllantirish va muammolarni mustaqil hal qilish qobiliyatini oshirishga yordam beradi. Shuningdek, maqolada pedagogik yondashuvlar, interaktiv usullar va motivatsion strategiyalarning samaradorligi ko‘rib chiqiladi.

Kalit so‘zlar: o‘yin, mustaqil fikrlash, rag‘batlantirish, ijodiy tafakkur, motivatsiya, bolalar rivojlanishi, pedagogik usullar.

Abstract: This article looks at how games affect kids' ability to think on their own and how they might be encouraged. Children gain the capacity for independent problem-solving, logical analysis, and creative thinking through the game process. The usefulness of interactive techniques, motivational techniques, and instructional approaches are also covered in the paper.

Keywords: games, self-directed learning, support, motivation, creativity, child growth, and teaching strategies.

Аннотация: В этой статье рассматривается влияние игр на способность детей мыслить самостоятельно и способы поощрения их к этому. Игры развивают творческое мышление, логическое мышление и умение решать проблемы самостоятельно. В статье также рассматриваются методы обучения, интерактивные методы и мотивационные стратегии.

Ключевые слова: Игры, саморазвитие, поощрение, креативное мышление, стимулирование, развитие детей, методы обучения.

KIRISH

Bolalarning mustaqil fikrlash qobiliyati ularning kelajakda ham shaxsiy, ham kasbiy hayotida muvaffaqiyat qozonishi uchun zarurdir. Ushbu jarayonni muvaffaqiyatli amalga oshirishda o‘yinlar muhim rol o‘ynaydi; ular bolalarning tanqidiy fikrlash, mantiqiy fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini yaxshilashga yordam beradi. O‘yinni o‘ynash jarayoni bolaning ixtiroligini, muammolarni hal qilishda o‘z-o‘ziga ishonishini va atrof-muhitga moslashishini rivojlantiradi.

Kontseptual omillar

Nazariy jihatdan, o‘yinlar bolalarning rivojlanishida muhim rol o‘ynaydi. O‘yinlarning tarbiyaviy afzalliklari psixologiya va pedagogika sohalarida keng tadqiq qilingan bo‘lib, bu yoshlarda tanqidiy kognitiv funktsiyalarni rivojlantirishga yordam beradi[1].

Tadqiqotlarga ko‘ra, o‘yinlar bolalarning mustaqil fikrlash, o‘zini o‘zi anglash va guruh sharoitida samarali ishtirok etish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi. Amalda aytganda, turli tadbirlar bolalarga avtonom fikrlash qobiliyatini oshirishga yordam beradi. Masalan, mantiqiy o‘yinlar bolalarda analitik fikrlashni rivojlantirsa, rolli o‘yinlar muammoni hal qilish usullarini rivojlantirishga yordam beradi. Bundan tashqari, yoshlar qiziqarli va ibratli o‘yinlar orqali murakkab qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradilar. Mustaqil fikrlash qobiliyatini bosqichma-bosqich rivojlantirish uchun bolalarning yoshiga mos keladigan o‘yinlarni tanlash juda muhimdir.

Har bir narsani hisobga olsak, o‘yinlar bolalarga mustaqil fikrlashni o‘rganishga yordam beradigan kuchli vositadir. Nazariy va amaliy usullarni uyg'unlashtirish orqali bolalarning tafakkurini rivojlantirish va ularni kattalikka tayyorlash mumkin[2].

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODIKASI

Tadqiqot texnikasi va adabiyotlarni tahlil qilish ilmiy tadqiqotlar samaradorligini oshirish uchun juda muhimdir. Quyida ushbu protsedura uchun foydali usullar va ulardan qanday foydalanilganligi misollari keltirilgan.

1. Manbani tanlash va tashkil etish

Foydali maslahat: Tadqiqot olib borishda ishonchli va joriy manbalardan foydalanish juda muhimdir. Asosiy manbalarga hukumat hisobotlari, ilmiy jurnallar va dissertatsiyalar kiradi.

Masalan, Google Scholar va Scopus kabi resurslardan GIS texnologiyalarini o‘rganishda eng so‘nggi ilmiy maqolalarni topish va ulardan tadqiqot uchun foydalanish mumkin.

2. Oldingi tadqiqotlarni baholash

Amaliy tushuncha: Siz o‘zingizning tadqiqotingizga rahbarlik qilishingiz va mavzu bo‘yicha oldingi tadqiqotlarni sinchkovlik bilan o‘rganib chiqib, yangi g'oyalar yaratishingiz mumkin.

Misol: Ilgarigi ilmiy nashrlar natijalarini o‘rganish orqali iqlim o‘zgarishi qishloq xo‘jaligiga qanday ta'sir qilishini tadqiq qilishning yangi usullarini ishlab chiqish mumkin[3].

3. Tadqiqot metodologiyasini ishlab chiqish

Foydali tushuncha: eng samarali tadqiqot metodologiyasi adabiyotlarni o‘rganish asosida tanlanishi kerak. Statistik tahlil, intervyu va eksperimental metodologiya kabi usullardan foydalanish tavsiya etiladi.

Masalan, so‘rovlar o‘tkazish orqali foydali ma’lumotlarni to‘plash va xulosalarni statistik tahlil qilish orqali mahalliy tadbirkorlik haqida aniq xulosalar chiqarish mumkin.

4. Axborotni taqdim etish va tizimlashtirish

Amaliy taklif: Topilmalarni muvaffaqiyatli etkazish uchun to‘plangan material mavzularga bo‘linib, jadvallar, diagrammalar va grafiklar yordamida tahlil qilinishi kerak[4].

Masalan, elektron tijoratni tadqiq qilishda mijozlarning xatti-harakatlari haqidagi ma’lumotlar jadvallar ko‘rinishida ko‘rsatilishi mumkin va tahlil natijalari grafik tarzda taqdim etilishi mumkin[5].

Muhokama va natijalar

(Turli metodlar orqali amaliy misollar bilan yoritilgan jadval)

Metod	Muhokama	Misollar
Kuzatish (Observation)	Ob’ekt yoki jarayonni bevosita kuzatish orqali ma’lumot yig‘ish va tahlil qilish usuli.	Maktabgacha ta’lim tashkilotida o‘yin orqali fikrlash jarayonini kuzatish va ularning rivojlanish darajasini baholash.
Eksperiment (Experiment)	Aniq maqsad asosida maxsus sharoitlar yaratib, natijalarni o‘lchash va tahlil qilish usuli.	Bolalar guruhida yangi o‘yin texnikalarini joriy qilib, natijalarni solishtirish.
Intervyu (Interview)	Tadqiqot obyektlari bilan bevosita muloqot orqali chuqur axborot olish usuli.	Pedagoglar va ota-onalar bilan bolalarning o‘yin faoliyatiga ta’siri bo‘yicha intervyu o‘tkazish.
So‘rovnoma (Survey)	Keng auditoriyadan fikr-mulohazalarni olish uchun tuzilgan savolnomalar orqali ma’lumot to‘plash.	Turli yoshdagi bolalar bilan ishlaydigan pedagoglar orasida anketalar tarqatish va natijalarni tahlil qilish.
Tahlil (Analysis)	Yig‘ilgan ma’lumotlarni tizimlashtirish va ularni ilmiy asosda o‘rganish.	O‘yin o‘ynash vaqtida bolalarning mantiqiy fikrlash tezligini baholash uchun statistik tahlil.
Taqqoslash (Comparison)	Turli usullarning samaradorligini solishtirib, eng samaralilarini tanlash usuli.	O‘yinli va an’anaviy ta’lim usullarini natijalari bo‘yicha solishtirish.
Modellashtirish (Modeling)	Ma’lum hodisani soddalashtirib, uning asosiy	O‘yin jarayonining bolalar rivojlanishiga ta’sirini

	elementlarini aks ettiruvchi model yaratish usuli.	modellashtirish orqali kelajak strategiyasini ishlab chiqish.
--	--	---

Ushbu metodlar bolalarning mustaqil fikrlash qobiliyatini o‘rganish va rag‘batlantirish bo‘yicha samarali natijalar olishga yordam beradi[6].

XULOSA

Bolalarni muammolarga yangi echimlar taklif qilishlari kerak. Masalan, ular ijtimoiy yoki ekologik muammoni o‘z ichiga olgan stsenariyni hal qilishga harakat qilishlari mumkin. Bu ularning g‘oyalari va innovatsion yechimlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Xayoliy qahramon rolini o‘z zimmasiga olish va ularning tanlovlarini tahlil qilish. Misol uchun, talabalar o‘zlarini kelajakda olim, muhandis yoki rassom sifatida tasavvur qilishlari va o‘zlari hal qiladigan masalalar yoki ixtirolarini tushuntirishlari mumkin.

Ushbu yondashuv bilan ularning ijodkorligi va tasavvurlari yaxshilanadi. yangi narsalarni, jumladan, yangi ijtimoiy tuzilmalar yoki ilmiy farazlarni o‘rganish uchun qiyinchilik. Yoshlar o‘zlarini izlanuvchan olimlar sifatida ko‘rsatishlari va o‘zlari egallashlari kerak bo‘lgan g‘oyalarni, shuningdek, allaqachon bilganlarini qanday kengaytirishni tasvirlashlari mumkin.

Tasavvurli dialoglarni osonlashtirish orqali bu bolalar o‘zlarining fikrlarini boshqalarnikiga qarama-qarshi qo‘yish, yangi tushunchalarni qabul qilish va fikr almashish orqali rivojlantiradilar. Masalan, ular ijtimoiy yig‘ilish haqida gapirishlari yoki faraz qilingan ijtimoiy maqsadga erishish uchun o‘zlarini ilhomlantirishlari mumkin.

“Agar” degan savollarni berish o‘z fikrlarini ochiq ifoda etish imkonini beradi. Masalan, “Agar siz dunyoni boshqargan bo‘lsangiz, qanday o‘zgarishlar qilgan bo‘lar edingiz?” Shu bilan bir qatorda "Agar siz kosmosga sayohat qila olsangiz, qaysi yulduz tizimiga borgan bo‘lardingiz?" Ushbu so‘rovlar bolalarning tasavvurlarini rivojlantiradi va mustaqil qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi[7].

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Usmonov, O. (2005). "Bolalar ta'limi va tarbiyasida innovatsion yondashuvlar". Toshkent: O‘zbekiston xalq ta’limi nashriyoti.
2. Qodirov, B. (2012). "Bolalar psixologiyasi". Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
3. Tursunov, M. (2010). "Pedagogika va tarbiya nazariyasi". Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti.

4. Hamroev, U. (2017). "Ilmiy-ijodiy fikrlashni rivojlantirish". Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.
5. Gardner, H. (1983). "Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences". New York: Basic Books.
6. Vygotsky, L. S. (1978). "Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes". Cambridge: Harvard University Press.
7. Piaget, J. (1952). "The Origins of Intelligence in Children". New York: International Universities Press.